

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

EUROPEJSKI TRYBUNAŁ PRAW CZŁOWIEKA

CZWARTA SEKCJA

SPRAWA KNYTER przeciwko POLSCE

(Skarga nr 31820/06)

WYROK

STRASBOURG

1 lutego 2011 r.

Wyrok ten stanie się ostateczny zgodnie z warunkami określonymi w art. 44 § 2 Konwencji. Wyrok może podlegać korekcie edycyjnej.

W sprawie Knyter przeciwko Polsce,

Europejski Trybunał Praw Człowieka (Czwarta Sekcja), zasiadając jako Izba składająca się z następujących sędziów:

Nicolas Bratza, *Przewodniczący*

Lech Garlicki,

Ljiljana Mijović,

Ján Šikuta,

Mihai Poalelungi,

Nebojša Vučinić,

Vincent A. de Gaetano, *sędziowie,*

oraz Fatoş Aracı, *Zastępca Kanclerza Sekcji,*

obradując na posiedzeniu zamkniętym w dniu 11 stycznia 2011 r.,

wyduje następujący wyrok, który został przyjęty w tym dniu:

POSTĘPOWANIE

1. Sprawa wywodzi się ze skargi (nr 31820/06) przeciwko Rzeczypospolitej Polskiej wniesionej do Trybunału na podstawie artykułu 34 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności („Konwencja”) przez obywatela polskiego, pana Alberta Knytera („skarżący”) w dniu 26 lipca 2006 r. roku.

2. Skarżący był reprezentowany przez panią A. Pietraś, adwokata prowadzącego praktykę w Gdyni. Rząd polski („Rząd”) reprezentowany był przez swojego Przedstawiciela, pana J. Wołosiewicza z Ministerstwa Spraw Zagranicznych.

3. Skarżący w szczególności podniósł zarzut, że czas trwania jego tymczasowego aresztowania przekroczył „rozsądny termin” w rozumieniu artykułu 5 § 3 Konwencji.

4. Dnia 12 grudnia 2007 roku Trybunał zdecydował o zakomunikowaniu skargi Rządowi. Trybunał zdecydował ponadto, że rozpatrzy meritum skargi oraz jej dopuszczalność (artykuł 29 § 1 Konwencji).

FAKTY**I. OKOLICZNOŚCI SPRAWY**

5. Skarżący urodził się w 1974 roku i mieszka w Gdańsku.

A. Tymczasowe aresztowanie skarżącego i warunki w areszcie

6. Skarżący został zatrzymany w dniu 4 czerwca 2004 r.

7. W dniu 5 czerwca 2004 r. Sąd Rejonowy w Kartuzach zastosował tymczasowe aresztowanie skarżącego do dnia 4 września 2004 r. w celu zapewnienia prawidłowego toku postępowania oraz przez wzgląd na uzasadnione podejrzenie, iż skarżący wraz z innymi współoskarzonymi popełnił przestępstwo znęcania się, bezprawnego pozbawienia wolności i zabójstwa.

8. Tymczasowe aresztowanie skarżącego było kilkakrotnie przedłużane kolejnymi postanowieniami Sądu Rejonowego w Kartuzach, Sądu Okręgowego w Gdańsku, a następnie Sądu Apelacyjnego w Gdańsku. Zażalenia skarżącego nie przynosiły rezultatów. Poszczególne sądy podejmowały decyzje na podstawie uzasadnionego podejrzenia, iż skarżący popełnił zarzucane czyny oraz ze względu na poważny charakter przestępstwa i zawilość sprawy.

9. Skarżący trzykrotnie składał wniosek o zwolnienie z aresztu i zmianę środka zapobiegawczego. W dniach 14 października, 3 listopada i 3 grudnia 2004 r. Prokurator Rejonowy w Kartuzach odmówił zmiany środka zapobiegawczego, w oparciu o uzasadnione podejrzenie, że skarżący mógłby utrudniać postępowanie.

10. W dniu 15 lutego 2005 r. do Sądu Okręgowego w Gdańsku wpłynął akt oskarżenia. Skarżącemu zarzucono, między innymi, popełnienie zabójstwa. Akt oskarżenia dotyczył czterech współoskarzonych. Co do wszystkich zastosowane było tymczasowe aresztowanie.

11. W dniu 27 kwietnia 2006 r. Sąd Okręgowy zgodnie z artykułem 263 § 4 kodeksu postępowania karnego złożył wniosek do Sądu Apelacyjnego w Gdańsku w sprawie przedłużenia tymczasowego aresztowania skarżącego do dnia 31 lipca 2006 r. w związku ze zbliżającym się końcem ustawowego terminu dwóch lat aresztu tymczasowego (artykuł 263 § 3 kodeksu postępowania karnego). Sąd podkreślił, iż pierwotne uzasadnienie aresztowania pozostaje w mocy oraz że sąd nie mógł przeprowadzić postępowania dowodowego z przyczyn od niego niezależnych.

12. W dniu 4 maja 2006 r. Sąd Apelacyjny przychylił się do wniosku Sądu Okręgowego. Sąd uzasadnił decyzję istnieniem poważnego podejrzenia, iż skarżący popełnił zarzucane mu czyny, co potwierdzały zeznania świadków i biegłych. Sąd zwrócił uwagę na wagę tych przestępstw oraz prawdopodobieństwo orzeczenia wobec skarżącego surowej kary pozbawienia wolności. Sąd podkreślił jednakże, iż sąd pierwszej instancji powinien podjąć wszelkie niezbędne kroki, by z należytą starannością prowadzić i zakończyć postępowanie do dnia 31 lipca 2006 r. r.

13. W dniu 28 czerwca 2006 r. Sąd Apelacyjny w Gdańsku przedłużył tymczasowe aresztowanie do dnia 30 września 2006 r. Sąd ponownie oparł się na poważnym podejrzeniu, że skarżący popełnił przedmiotowe

przestępstwa. Ponadto, Sąd stwierdził, iż przedłużenie tymczasowego aresztowania skarżącego wynika z konieczności pozyskania dalszych dowodów.

14. Adwokat skarżącego złożyła zażalenie na to postanowienie.

15. W dniu 12 lipca 2006 r. Sąd Apelacyjny w Gdańsku utrzymał postanowienie w mocy, zasadniczo powtarzając uprzednio przedstawione podstawy.

16. W dniu 26 września 2006 r. Sąd Apelacyjny w Gdańsku po raz kolejny przedłużył tymczasowe aresztowanie skarżącego, do dnia 15 listopada 2006 r. Sąd oparł się o te same podstawy, co w postanowieniu z dnia 28 czerwca 2006 r.

17. Skarżący złożył zażalenie.

18. W dniu 11 października 2006 r. Sąd Apelacyjny w Gdańsku utrzymał w mocy zaskarżone postanowienie. Sąd nie przedstawił nowych argumentów. Sąd uznał, że tymczasowe aresztowanie skarżącego trwało bardzo długo, od dnia 4 czerwca 2004 r.. stwierdził jednakże, iż ze względu na prawdopodobieństwo wyroku pozbawienia wolności w wysokim wymiarze, okres aresztowania tymczasowego „pozostaje proporcjonalny” do prawdopodobnej kary.

19. W dniu 8 listopada 2006 r. Sąd Apelacyjny w Gdańsku przedłużył tymczasowe aresztowanie skarżącego do dnia 20 grudnia 2006 r. Nie powołano się na nowe podstawy tymczasowego aresztowania.

20. W dniu 14 grudnia 2006 r. Sąd Apelacyjny w Gdańsku przedłużył aresztowanie tymczasowe skarżącego do dnia 31 stycznia 2007. Sąd Apelacyjny przychylił się do wniosku Sądu Okręgowego, w którym stwierdzono, że tymczasowe aresztowanie należy przedłużyć w związku z niemożnością zakończenia postępowania ze względu na chorobę jednego z sędziów. Sąd Apelacyjny stwierdził, iż postępowanie znajduje się „w fazie końcowej”, nie wskazał jednak żadnych nowych przesłanek uzasadniających przedłużenie aresztowania tymczasowego. Powtórzono jedynie argumenty przedstawiane wcześniej, mianowicie fakt, iż surowość prawdopodobnej kary pociąga za sobą ryzyko fałszowania dowodów lub utrudniania postępowania w inny sposób przez skarżącego.

21. W dniu 30 stycznia 2007 Sąd Okręgowy w Gdańsku skazał skarżącego na sześć lat pozbawienia wolności. Skarżący został uznany winnym bezprawnego pozbawienia wolności, znęcania się i nieumyślnego spowodowania śmierci.

22. Skarżący, pozostali współoskarżeni, a także prokurator wnieśli apelację od wyroku pierwszej instancji.

23. W dniu 18 września 2007 Sąd Apelacyjny w Gdańsku przedłużył aresztowanie tymczasowe skarżącego do dnia 31 grudnia 2007 r., „w związku z prowadzeniem postępowania apelacyjnego”.

24. W dniu 4 października 2007 r. Sąd Apelacyjny w Gdańsku uchylił wyrok sądu pierwszej instancji i przekazał sprawę do Sądu Okręgowego w Gdańsku do ponownego rozpoznania.

25. W dniu 8 października 2008 r. Sąd Apelacyjny w Gdańsku, po rozpoznaniu zażalenia skarżącego dotyczącego dalszego aresztowania wynikającego z postanowienia Sądu Okręgowego w Gdańsku z dnia 26 września 2008 r., zwolnił skarżącego z aresztu tymczasowego. Sąd Apelacyjny uznał, iż po tak długim okresie tymczasowego aresztowania Sąd Okręgowy powinien był wykazać istnienie podstaw tymczasowego aresztowania innych, niż wskazanych uprzednio oraz istnienie szczególnych okoliczności uzasadniających jego saotsowanie. W opinii Sądu Apelacyjnego Sąd Okręgowy nie dopełnił tego obowiązku.

26. Postępowanie karne wobec skarżącego w dalszym ciągu toczy się.

B. Warunki tymczasowego aresztowania skarżącego

27. Skarżący stwierdził, że podczas całego okresu tymczasowego aresztowania przydzielone mu cele przeznaczone dla czterech osób zajmowane były przez sześciu więźniów. Skarżący przebywał w co najmniej czterech aresztach: w Ustce, Słupsku, Gdańsku i Stargardzie Szczecińskim.

28. Rząd przedłożył informację dotyczącą wyłącznie tymczasowego aresztowania skarżącego w Areszcie Śledczym w Gdańsku. Skarżący przebywał tam od dnia 3 marca 2005 r. do dnia 16 lutego 2007 r., od dnia 7 do 13 września 2007 r. oraz od dnia 19 października 2007 r. do dnia 8 października 2008 r., kiedy został zwolniony. Odnośnie wymienionych okresów Rząd potwierdził, iż powierzchnia cel, w których przebywał skarżący, wynosiła stale poniżej trzech metrów kwadratowych.

C. Ograniczenie osobistych kontaktów skarżącego z rodziną

29. W dniach 27 lipca 2005 r. oraz 19 września 2006 r. Sąd Okręgowy w Gdańsku odmówił rodzinie skarżącego zezwolenia na widzenie przy stoliku.

30. Pismem z sądu z dnia 7 czerwca 2006 r. skarżący został powiadomiony, że osobisty kontakt z rodziną będzie dozwolony „na tych samych zasadach, co poprzednio”, to znaczy „przez telefon”.

31. W początkowej fazie aresztowania, w dniach 7 marca, 11 kwietnia i 5 maja 2005 r., skarżący uzyskał zezwolenie na rozmowę telefoniczną z żoną. Następnie, w dniach 6 czerwca i 5 lipca 2005 r. skarżący uzyskał pozwolenie na widzenie z żoną. W dniu 22 sierpnia 2005 r. odwiedzili do brat i matka. W terminach późniejszych żona skarżącego odwiedziła go wielokrotnie: w 2005 r., w dniach 3 października, 9 listopada i 19 grudnia; w 2006 r. w dniach 14 marca, 11 kwietnia, 3 maja, 8 czerwca, 10 lipca, 8 sierpnia, 5 września, 5 października i 6 listopada. Kilkakrotnie żonie

skarżącego towarzyszyła jego matka. Matka skarżącego odwiedziła go co najmniej sześć razy. W październiku i grudniu 2007 r. oraz w lutym 2008 r. skarżącego odwiedził także brat i kuzyni.

II. WŁAŚCIWE PRAWO KRAJOWE I PRAKTYKA

32. Szczegółowy opis właściwego prawa krajowego i praktyki w zakresie ogólnych zasad warunków tymczasowego aresztowania w Polsce oraz środków krajowych dostępnych aresztowanemu zarzucającym, iż warunki aresztowania były nieodpowiednie, zawarto w wyrokach pilotażowych Trybunału w sprawach *Orchowski przeciwko Polsce* (nr 17885/04) i *Norbert Sikorski przeciwko Polsce* (nr 17599/05) wydanych w dniu 22 października 2009 r. (zob. odpowiednio §§ 75-85 i §§ 45-88). Kolejne rozstrzygnięcia opisano w orzeczeniu Trybunału w sprawie *Latak przeciwko Polsce* (nr 52070/08) z dnia 12 października 2010 r. (zob. §§ 25-54).

33. Właściwe prawo krajowe i praktyka odnośnie tymczasowego aresztowania, podstaw przedłużenia, zwolnienia z aresztowania i zasad rządzących pozostałymi środkami zapobiegawczymi wskazano w wyrokach Trybunału w sprawach *Golek przeciwko Polsce*, nr 31330/02, §§ 27-33 z dnia 25 kwietnia 2006 r. i *Celejewski przeciwko Polsce*, nr 17584/04, §§ 22-23, z dnia 4 sierpnia 2006 r.

34. Właściwe prawo krajowe i praktyka odnośnie wizyt rodzin w areszcie opisano w wyroku Trybunału w sprawie *Mazgaj przeciwko Polsce*, nr 41656/02, §§ 33-36, z dnia 21 września 2010 r.

PRAWO

I. ZARZUT NARUSZENIA ARTYKUŁU 3 KONWENCJI

35. Skarżący zarzucił, iż w okresie aresztowania przebywał w przeludnionych celach oraz że Państwo nie zapewniło mu w okresie aresztowania odpowiednich warunków, co stanowi naruszenie artykułu 3 Konwencji. Skarżący podkreślił, iż przez cały okres aresztowania przebywał w celach przeznaczonych dla czterech osób, natomiast zajmowanych przez sześciu więźniów.

Artyku 3 Konwencji stanowi:

“Nikt nie może być poddany torturom ani niehumanicznemu lub poniżającemu traktowaniu albo karaniu.”

A. Sprzeciw Rządu dotyczący niewyczerpania środków krajowych odwoławczych

Artyku 35 § 1 Konwencji stanowi, we właściwym zakresie, co następuje:

“1. Trybunał może rozpatrywać sprawę dopiero po wyczerpaniu wszystkich środków odwoławczych, zgodnie z powszechnie uznanymi zasadami prawa międzynarodowego ...”

36. W pierwszej kolejności Rząd stwierdził, iż skarżący przebywał w Areszcie Śledczym w Gdańsku od dnia 3 marca 2005 r. do dnia 16 lutego 2007 r., od dnia 7 do 13 września 2007 r. oraz od dnia 19 października 2007 r. do dnia 8 października 2008 r., kiedy został zwolniony. W odniesieniu do tych okresów Rząd potwierdził, że skarżący przebywał w celach, w których naruszono ustawowy minimalny wymóg trzech metrów kwadratowych powierzchni. Rząd nie przedłożył informacji dotyczących warunków w aresztach, w których skarżący przebywał poza wyżej wskazanymi okresami.

37. Rząd uznał, iż skarżący nie wyczerpał dostępnych mu krajowych środków odwoławczych, zgodnie z wymogami artykułu 35 § 1 Konwencji. Rząd podniósł wstępny sprzeciw podobny do sprzeciwu w sprawie *Łatak przeciwko Polsce* (cytowany powyżej, §§ 63-64). W szczególności skarżący powinien wnieść powództwo cywilne na podstawie artykułu 24 w związku z artykułem 448 Kodeksu Cywilnego w celu domagania się zadośćuczynienia z tytułu domniemanego naruszenia.

38. W związku z powyższym, Rząd zwrócił się do Trybunału z wnioskiem o odrzucenie skargi ze względu na niewyczerpanie krajowych środków odwoławczych, zgodnie z artykułem 35 § 1 Konwencji.

B. Oświadczenie skarżącego

39. Adwokat skarżącego nie wypowiedziała się.

C. Ocena Trybunału

40. Trybunał rozpatrywał wcześniej taki sam sprzeciw Rządu w wyżej wymienionej sprawie *Łatak przeciwko Polsce*, w odniesieniu nie tylko do indywidualnej sprawy skarżącego, lecz także w odniesieniu do wszystkich rzeczywistych lub potencjalnych skarżących w podobnych sprawach. (zob. *Łatak*, cytowany powyżej, §§ 71-85).

41. W tymże orzeczeniu Trybunał uwzględnił fakt, że do dnia przyjęcia jego decyzji do Trybunału wpłynęło 271 skarg, w których skarżący podnieśli zarzuty w podobnym przedmiocie, wskazując na naruszenie artykułu 3 polegające na tym, że w różnych okresach i przez różny czas byli negatywnie dotknięci tym samym problemem strukturalnym, będąc osadzonymi w przeludnionych, niehigienicznych celach (ibid. § 84).

42. Stwierdziwszy, iż powództwo cywilne na podstawie artykułu 24 w związku z artykułem 448 Kodeksu Cywilnego może stanowić „skuteczny środek prawny” dla celów artykułu 35 § 1 Konwencji począwszy od dnia 17 marca 2010 r. i uwzględniając trzyletni okres przedawnienia na wniesienie takiego powództwa, Trybunał stwierdził, iż zasadniczo w odniesieniu do wszystkich spraw, w których do czerwca 2008 r. domniemane naruszenie zostało naprawione na drodze zapewnienia skarżącemu warunków zgodnych z Konwencją lub zakończyło się *ipso facto* na skutek zwolnienia skarżącego, skarżący powinni wnieść powództwo cywilne o zadośćuczynienie z tytułu naruszenia dóbr osobistych (ibid. § 85 i § 76, odpowiednio).

43. W przedmiotowej sprawie okoliczności powodujące domniemane naruszenie artykułu 3 przestały istnieć w dniu 8 października 2008 r., kiedy skarżący został zwolniony. W związku z powyższym oraz mając na uwadze fakt, że skarżący nadal ma wystarczający czas na przygotowanie i wniesienie powództwa do polskich sądów cywilnych na podstawie artykułu 24 w związku z artykułem 448 Kodeksu Cywilnego, przed rozpatrzeniem skargi przez Trybunał skarżący powinien ubiegać się o zadośćuczynienie na poziomie krajowym.

44. Z powyższego wynika, iż ta część skargi musi zostać odrzucona zgodnie z artykułem 35 § 1 i § 4 Konwencji w związku z niewyczerpaniem krajowych środków odwoławczych.

II. DOMNIEMANE NARUSZENIE ARTYKUŁU 5 § 3 KONWENCJI

45. Skarżący podniósł zarzut przewlekłego stosowania tymczasowego aresztowania, zgodnie z artykułem 5 § 3 Konwencji, który we właściwym zakresie stanowi, co następuje:

„Każdy zatrzymany lub aresztowany zgodnie z postanowieniami ustępu 1 lit. (c) niniejszego Artykułu... ma prawo być sądzony w rozsądnym terminie albo zwolniony na czas postępowania. Zwolnienie może zostać uzależnione od udzielenia gwarancji zapewniających stawienie się na rozprawę.”

46. Rząd zakwestionował ten argument.

A. Dopuszczalność skargi

47. Trybunał stwierdza, iż skarga jest nie jest oczywiście bezzasadna w rozumieniu artykułu 35 § 3 Konwencji. Trybunał zauważa ponadto, że nie jest ona niedopuszczalna z jakichkolwiek innych przyczyn, musi zatem zostać uznana za dopuszczalną.

B. Meritum skargi

1. Okres podlegający ocenie

48. Tymczasowe aresztowanie skarżącego rozpoczęło się dnia 4 czerwca 2004 r., kiedy został zatrzymany w związku z podejrzeniem m.in. popełnienia zabójstwa. W dniu 30 stycznia 2007 r. Sąd Okręgowy w Gdańsku uznał go winnym bezprawnego pozbawienia wolności, znęcania się i nieumyślnego spowodowania śmierci. Począwszy od tego dnia skarżący przebywał w areszcie „w wyniku skazania przez właściwy sąd”, w rozumieniu artykułu 5 § 1 (a). W konsekwencji okres aresztowania po tej dacie nie jest objęty postanowieniami artykułu 5 § 3 (w celu porównania zob. *Kudła przeciwko Polsce* [GC], nr 30210/96, § 104 i następne, ECHR 2000-XI).

49. W dniu 4 października 2007 r. Sąd Apelacyjny w Gdańsku uchylił wyrok skazujący skarżącego. Po tej dacie aresztowanie skarżącego ponownie podlegało postanowieniom artykułu 5 § 3 do dnia 8 października 2008 r., kiedy skarżący został zwolniony.

A zatem rozpatrywać należy okres trzech lat, ośmiu miesięcy i dwóch dni.

2. Oświadczenia stron

(a) Skarżący

50. Adwokat skarżącego stwierdziła ogólnie, iż skarga na podstawie artykułu 5 § 3 była uzasadniona.

(b) Rząd

51. Rząd uznał, iż tymczasowe aresztowanie skarżącego spełniało wymogi artykułu 5 § 3. Rząd argumentował, iż tymczasowe aresztowanie było należycie uzasadnione i że w całym okresie aresztowania władze przedstawiały właściwe i wystarczające uzasadnienie dla przedłużenia okresu aresztowania. Rząd stwierdził, iż sądy krajowe działały z należyłą starannością i bez zwłoki, w szczególności uwzględniając zawilość sprawy.

3. Ocena Trybunału

(a) Zasady ogólne

52. Trybunał przypomina, iż zasady ogólne dotyczące prawa „do procesu w rozsądnym terminie lub zwolnienia na czas postępowania, gwarantowanego zgodnie z artykułem 5 § 3 Konwencji” zostały przedstawione w poprzednich wyrokach Trybunału (zob. m.in. *Kudła*, cytowany powyżej § 110 i następane, oraz *McKay przeciwko Zjednoczonemu Królestwu* [GC], nr 543/03, §§ 41-44, ECHR 2006 r.-..., z dalszymi odniesieniami).

(b) Zastosowanie zasad do faktów sprawy

53. Decyzje władz dotyczące tymczasowego aresztowania, prócz uzasadnionego podejrzenia względem winy skarżącego, oparto głównie na trzech podstawach, mianowicie (1) wadze zarzucanych czynów, (2) wysokości kary, której skarżący podlegał; (3) konieczności zapewnienia właściwego prowadzenia postępowania i ryzyka fałszowania dowodów przez skarżącego. W ostatniej wymienionej kwestii nie wskazano jednak żadnych konkretnych podstaw takiego stwierdzenia. (zob. § 9 i § 20 powyżej).

54. Trybunał przyjmuje, iż uzasadnione podejrzenie popełnienia przestępstw przez skarżącego mogło początkowo wymagać tymczasowego aresztowania. Podobnie, potrzeba pozyskania obszernych zeznań oraz określenia stopnia domniemanej odpowiedzialności każdego z oskarżonych, którym przedstawiono liczne zarzuty popełnienia ciężkich przestępstw, stanowiły zasadną podstawę początkowego aresztowania skarżącego.

55. Jednakże wraz z upływem czasu podstawy te stały się mniej istotne. Trybunał musi zatem ustalić, czy pozostałe przesłanki podane przez sądy, a mianowicie surowość przewidywanej kary i ryzyko fałszowania dowodów przez skarżącego, były „odpowiednie” i „wystarczające” (zob. *Kudła*, cytowany powyżej, §111).

56. Zdaniem władz prawdopodobieństwo nałożenia na skarżącego surowej kary pociągało za sobą domniemanie zakłócania przez skarżącego postępowania prawidłowego toku postępowania. Jednakże, mimo że Trybunał przypomina, iż surowość kary stanowi ważny element oceny ryzyka ukrywania się przed wymiarem sprawiedliwości lub ponownego popełnienia przestępstwa, waga zarzutów nie może uzasadniać długich okresów tymczasowego aresztowania (zob. *Michta przeciwko Polsce*, nr 13425/02, § 49, 4 maja 2006 r.).

57. Trybunał nie uznał za przekonujące stwierdzenia Rządu, iż ryzyko fałszowania dowodów przez skarżącego stanowiło uzasadnioną podstawę dla całego okresu tymczasowego aresztowania skarżącego w trakcie prowadzenia postępowania sądowego. Sądy krajowe nie wskazały, w jaki sposób skarżący mógłby utrudniać postępowanie po ewentualnym

zwolnieniu. Trybunał nie może zatem przyjąć tej podstawy za uzasadnienie tymczasowego aresztowania skarżącego przez cały okres.

58. Trybunał uznaje także, iż ze względu na bardzo długi okres tymczasowego aresztowania w przedmiotowej sprawie (trzy lata i osiem miesięcy), niezbędne jest dokładne i należyte uzasadnienie ze strony władz krajowych, zarówno z materialnego (istnienie podstaw uzasadniających tymczasowe aresztowanie skarżącego), jak i formalnego punktu widzenia (odpowiednio sformułowane i uzasadnione postanowienia sądu).

59. W opinii Trybunału niespełnienie przez władze krajowe wymogów formalnych odnośnie postanowień dotyczących przedłużenia okresu tymczasowego aresztowania wyklucza merytoryczne badanie uzasadnienia nieprzerwanego aresztowania i *per se* stanowi wystarczającą podstawę do uznania naruszenia artykułu 5 § 3 (zob. *mutatis mutandis*, *Kubik przeciwko Polsce*, nr 12848/03, § 62, 29 stycznia 2008 r., i *Janulis przeciwko Polsce*, nr 20251/04, §§ 38-40, 4 listopada 2008 r.).

60. Niespełnienie wymogów formalnych może polegać w szczególności na (1) zwykłym powtórzeniu podstaw tymczasowego aresztowania wskazanych w kodeksie postępowania karnego bez podania ich zastosowania do okoliczności danej sprawy, lub (2) zwykłym powtórzeniu podstaw wskazanych na początkowym etapie aresztowania, bez wyjaśnienia w kolejnych postanowieniach, dlaczego koniecznym jest dalsze tymczasowe aresztowanie.

61. Trybunał zauważa również, iż przyczyny, na których sądy krajowe oparły postanowienia dotyczące przedłużenia tymczasowego aresztowania skarżącego ograniczone były do sparafrazowania przyczyn tymczasowego aresztowania określonych kodeksem postępowania karnego, bez podania ich zastosowania do faktów sprawy skarżącego (zob. § 15 i § 16 powyżej). Sąd Apelacyjny w Gdańsku w postanowieniu o przedłużeniu tymczasowego aresztowania skarżącego poza ustawowy okres dwóch lat jedynie powtórzył treść poprzednich postanowień (zob. § 11 powyżej).

62. Trybunał dodaje także, że na żadnym etapie postępowania nie rozważono możliwości zastosowania wobec skarżącego alternatywnych, mniej surowych, środków zapobiegawczych. W związku z powyższym, Trybunał przypomina, iż artykuł 5 § 3 Konwencji nie tylko określa prawo do „sądzenia w rozsądnym terminie albo zwolnienia na czas postępowania”, ale stanowi także, iż „zwolnienie może zostać uzależnione od udzielenia gwarancji zapewniających stawienie się na rozprawę” (zob. *Jabłoński przeciwko Polsce*, nr 33492/96, § 83, 21 grudnia 2000 r.).

63. Władze mają obowiązek przekonującego uzasadnienia tymczasowego aresztowania, nawet w najkrótszym wymiarze czasu (zob. *Kubik przeciwko Polsce*, § 64, cytowany powyżej). W przedmiotowej sprawie Trybunał stwierdza, iż podstawy wskazane przez władze krajowe, przy braku właściwej argumentacji, nie mogą zostać uznane za „właściwe” i

„wystarczające” dla tymczasowego aresztowania skarżącego przez okres blisko dwóch lat.

64. W związku z powyższym Trybunał stwierdza, iż podstawy przedstawione przez władze krajowe nie mogły uzasadnić całego okresu tymczasowego aresztowania skarżącego. Ze względu na te okoliczności nie ma konieczności rozpatrywania, czy postępowanie prowadzono z należytą starannością.

Nastąpiło zatem naruszenie artykułu 5 § 3 Konwencji.

65. W związku z powyższym Trybunał podkreśla, iż w wyroku w sprawie *Kauczor przeciwko Polsce* Trybunał stwierdził, że liczne przypadki wykazały, że przewlekły czas osadzenia w areszcie wskazuje na istnienie w Polsce problemu strukturalnego polegającego na „niezgodności praktyki z Konwencją” (zob. *Kauczor przeciwko Polsce*, nr 45219/06, § 55-62, 3 lutego 2009 r.).

III. DOMNIEMANE NARUSZENIE ARTYKUŁU 6 § 1 KONWENCJI

66. Następnie skarżący podniósł zarzut dotyczący długości postępowania karnego, wskazując na artykuł 6 § 1 Konwencji.

67. Trybunał zauważa, że w związku z nadal toczącym się postępowaniem skarżący był i nadal jest uprawniony do złożenia skargi na podstawie części 5 Ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki („Ustawa z 2004 r.”). Skarżący nie skorzystał z tego środka odwoławczego, a zatem skarga w tym zakresie musi zostać oddalona w związku z niewyczerpaniem krajowych środków odwoławczych, zgodnie z artykułem 35 § 1 i § 4 Konwencji.

IV. DOMNIEMANE NARUSZENIE ARTYKUŁU 6 § 2 KONWENCJI

68. Skarżący podniósł także zarzut naruszenia artykułu 6 § 2 Konwencji, który stanowi, co następuje:

“2. Każdego oskarżonego o popełnienie czynu zagrożonego karą uważa się za niewinnego do czasu udowodnienia mu winy zgodnie z ustawą.”

69. Rozpatrzywszy całość przekazanych materiałów, Trybunał nie znajduje w aktach sprawy dowodów potwierdzających zarzut skarżącego dotyczący domniemanego naruszenia artykułu 6 § 2 Konwencji. Postępowanie karne w dalszym ciągu toczy się i z tego względu skargę uznaje się za przedwczesną. Trybunał uznaje tę skargę za niedopuszczalną i odrzuca ją zgodnie z artykułem 35 § 1 i § 4 Konwencji.

V. DOMNIEMANE NARUSZENIE ARTYKUŁU 8 KONWENCJI

70. W dalszej kolejności skarżący przedstawił zarzut dotyczący ograniczenia prawa do kontaktów z członkami rodziny w okresie tymczasowego aresztowania, zgodnie z artykułem 8 Konwencji.

“1. Każdy ma prawo do poszanowania swojego życia rodzinnego i prywatnego, ...

2. Niedopuszczalna jest ingerencja władzy publicznej w korzystanie z tego prawa z wyjątkiem przypadków przewidzianych przez ustawę i koniecznych w demokratycznym społeczeństwie z uwagi na bezpieczeństwo państwowe, bezpieczeństwo publiczne lub dobrobyt gospodarczy kraju, ochronę porządku i zapobieganie przestępstwom, ochronę zdrowia i moralności lub ochronę praw i wolności osób.”

A. Dopuszczalność skargi odnośnie odmowy z dnia 27 lipca 2005

71. Trybunał zauważa, iż niniejsza skarga została złożona do Trybunału w dniu 26 lipca 2006 r. Odmowa będąca przedmiotem skargi nastąpiła w dniu 27 lipca 2005 r., co w związku z upływem terminu sześciomiesięcznego oznacza niedopuszczalność tej części skargi skarżącego. Z tego względu skarga zostaje odrzucona zgodnie z postanowieniami artykułu 35 § 1 i § 4 Konwencji.

B. Oświadczenia stron odnośnie odmowy widzenia w dniu 19 września 2006 r.

72. W swoim oświadczeniu Rząd stwierdził, iż w okresie tymczasowego aresztowania skarżący miał możliwość widzeń z członkami rodziny przez cały okres tymczasowego aresztowania. Rząd przedstawił dokumenty potwierdzające takie oświadczenie, a także szczegółową listę zawierającą daty widzeń i członków rodziny, którzy uzyskali zgodę na widzenie ze skarżącym w aresztach śledczych (zob. § 31 powyżej). Rząd potwierdził także informację, że w 19 września 2006 r. Sąd Okręgowy nie zezwolił rodzinie skarżącego na widzenie.

73. Adwokat skarżącego nie skomentowała oświadczenia Rządu.

74. Trybunał zauważa, iż skarga ta nie jest oczywiście bezzasadna w rozumieniu artykułu 35 § 3 Konwencji lub niedopuszczalna z jakichkolwiek innych przyczyn, musi zatem zostać uznana za dopuszczalną.

C. Ocena Trybunału

1. Zasady ogólne

75. Trybunał przypomina, iż tymczasowe aresztowanie, jak wszelkie inne środki pozbawiające jednostkę wolności, zawiera w sobie nieodłączne ograniczenie życia prywatnego i rodzinnego. Jednakże podstawowym

elementem prawa tymczasowo aresztowanego do poszanowania jego życia rodzinnego jest umożliwienie mu przez władze więzienne, lub - jeśli zajdzie taka potrzeba - pomoc w utrzymaniu kontaktu z jego najbliższą rodziną (zob. *mutatis mutandis*, *Messina przeciwko Włochom* (nr 2) nr 25498/94, § 61, 28 września 2000 r.).

76. Restrykcje takie, jak ograniczenie liczby widzeń, nadzorowanie widzeń oraz, jeśli jest to uzasadnione ze względu na charakter zarzucanych czynów, objęcie osoby aresztowanej zaostrożonym rygiorem więziennym lub specjalnymi zasadami odnośnie widzeń, stanowią ingerencję w jej prawa ustanowione artykułem 8, nie stanowią jednak same w sobie naruszenia postanowień tego artykułu (ibid. §§ 62-63; zob. także *Kucera przeciwko Słowacji*, nr 48666/99, § 127 § 128, 17 lipca 2007 r.).

77. Trybunał przypomina, iż każda ingerencja w prawo jednostki do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego będzie stanowić naruszenie postanowień artykułu 8, z wyjątkiem przypadków, gdy jest „zgodna z prawem”, służy słusznym celom zgodnie z postanowieniami § 2 oraz była „konieczna w demokratycznym społeczeństwie” w takim sensie, iż była proporcjonalna do zamierzonych celów (zob. *D.G. przeciwko Irlandii*, nr 39474/98, § 104, 16 maja 2002 r.). Środek pozostaje zgodny z prawem, jeżeli spełnia trzy warunki. Po pierwsze muszą istnieć podstawy w prawie krajowym. Po drugie, prawo musi być dostępne dla obywateli, to znaczy obywatel musi wiedzieć, w jakich okolicznościach przepisy prawa mają zastosowanie do danej sytuacji. Wreszcie, norma nie może być traktowana jak „prawo”, o ile nie została sformułowana w sposób wystarczająco precyzyjny, aby umożliwić obywatelom kontrolowanie swego postępowanie: obywatele muszą mieć możliwość – jeśli to konieczne, przy uzyskaniu właściwej porady – przewidywania, w stopniu uzasadnionym dla danych okoliczności konsekwencji danego działania (zob. *Onoufriou przeciwko Cyprowi*, nr 24407/04, § 93, 7 stycznia 2010 r.).

2. Zastosowanie powyższych zasad w przedmiotowej sprawie

(a) Zaistnienie ingerencji

78. Trybunał zauważa, iż w dniu 19 września 2006 r., Sąd Okręgowy w Gdańsku nie wyraził zgody na kontakt skarżącego z rodziną. Nie przedstawiono uzasadnienia takiego braku zgody.

79. Trybunał zauważa także, że Rząd wolał nie komentować tej odmowy, w szczególności Rząd nie zaprzeczył, że ograniczenia kontaktów osobistych skarżącego z rodziną stanowiły „ingerencję” w jego prawo do poszanowania życia rodzinnego. Trybunał nie znajduje podstaw do przeciwnego twierdzenia.

(b) Czy ingerencja była „zgodna z prawem”

80. Trybunał stwierdza, że zaskarżony środek został zastosowany na podstawie artykułu 217 § 1 kodeksu karnego wykonawczego. Trybunał zauważa ponadto, że przepis ten, w wersji obowiązującej w owym czasie, dawał właściwemu organowi (prokuratorowi lub sądowi) prawo do udzielenia zgody na widzenie z rodziną w więzieniu. Przepisy jednak nie zawierały szczegółowych informacji dotyczących warunków udzielania takiego zezwolenia, nie zawierały wskazówek, na jakiej podstawie władze mogły podjąć decyzję odnośnie, czy odmowy zgody na widzenie w konkretnym przypadku i jakie czynniki mogą mieć znaczenie dla wydania takiej decyzji. Ponadto przepisy te nie przewidywały możliwości odwołania się od decyzji odmawiającej zgody na widzenie, a od władz nie wymagały przedstawienia osobom zainteresowanym uzasadnienia swych decyzji. Decyzja była więc pozostawiona do absolutnego uznania władz

81. W związku z powyższym Trybunał zauważa, iż w dniu 2 lipca 2009 r. Trybunał Konstytucyjny uznał artykuł 217 § 1 Kodeksu karnego wykonawczego za niekonstytucyjny (zob. w tym względzie *Wegera przeciwko Polsce*, nr 141/07, §§ 29-41, 19 stycznia 2010 r.).

82. Ponadto Trybunał zauważa, że uprzednio już stwierdzał, iż artykuł 217 § 1 kodeksu karnego wykonawczego nie wskazywał wystarczająco jasno zakresu i sposobu wykonywania dyskrecjonalnych uprawnień przyznanych właściwym organom związanych z ograniczaniem prawa do widzeń (zob. *Wegera*, cytowany powyżej, §§ 74-75). Trybunał stwierdza także, iż nieuzasadniona odmowa widzenia z rodziną nie była zgodna z prawem (zob. *Gradek przeciwko Polsce*, nr 39631/06, § 48, 8 czerwca 2010 r.).

83. W przedmiotowej sprawie nie przedstawiono uzasadnienia odmowy. Zatem Trybunał stwierdza, że w sprawie skarżącego brak zezwolenia na widzenie z rodziną w dniu 19 września 2006 r. nie był zgodny z prawem. Nastąpiło więc naruszenie artykułu 8 § 1 Konwencji. Z tego względu niezbędnym jest ustalenie, czy spełnione zostały pozostałe warunki wynikające z postanowień artykułu 8 § 2.

VI. ZASTOSOWANIE ARTYKUŁU 41 KONWENCJI

84. Artykuł 41 Konwencji stanowi:

„Jeśli Trybunał stwierdzi, że nastąpiło naruszenie Konwencji lub jej Protokołów, oraz jeśli prawo wewnętrzne zainteresowanej Wysokiej Układającej się Strony pozwala tylko na częściowe usunięcie konsekwencji tego naruszenia, Trybunał orzeka, gdy zachodzi potrzeba, słuszne zadośćuczynienie pokrzywdzonej stronie.”

A. Szkoda

85. Skarżący domagał się odszkodowania w wysokości 200.000 euro zarówno za szkody materialne, jak i niematerialne.

86. Rząd uznał to żądanie za nadmierne.

87. Trybunał nie dostrzega żadnego związku przyczynowego między stwierdzonymi naruszeniami a domniemaną szkodą majątkową; w związku z tym odrzuca to roszczenie. Jednakże z drugiej strony przyznaje skarżącemu kwotę 2500 euro jako zadośćuczynienie za szkodę niematerialną.

B. Koszty i wydatki

88. Roszczenie adwokat skarżącego w kwocie 200.000 euro obejmowało również koszty i wydatki (zob. § 85 powyżej). Adwokat nie sprecyzowała jednakże, w jakiej części roszczenie dotyczyło kosztów, nie podała także informacji, czy roszczenie obejmowało koszty poniesione przed sądami krajowymi lub przed Trybunałem. Przedłożyła sześć faktur wystawionych przez innych adwokatów, z których żadna nie dotyczyła postępowania przed Trybunałem. Nie przedstawiła natomiast dokumentu potwierdzającego jej koszty reprezentacji przed Trybunałem.

89. Zgodnie z orzecznictwem Trybunału, skarżący jest uprawniony do otrzymania zwrotu kosztów oraz wydatków w takim zakresie, w jakim wykazał, że były one rzeczywiście i koniecznie poniesione, i były uzasadnione co do wysokości. W niniejszej sprawie, Trybunał mając wzgląd na przedstawione dokumenty i powyższe kryteria, odrzuca roszczenie dotyczące zwrotu kosztów i wydatków.

C. Odsetki za zwłokę

90. Trybunał uznaje za właściwe, by odsetki z tytułu niewypłacenia zasądzonych kwot zostały ustalone zgodnie ze stopą kredytu Europejskiego Banku Centralnego na koniec dnia, plus trzy punkty procentowe.

Z TYCH PRZYCZYŃ TRYBUNAŁ JEDNOGŁOŚNIE

1. *Uznaje* skargę dotyczącą artykułu 5 § 3 Konwencji i skargę dotyczącą artykułu 8 Konwencji w zakresie odmowy widzenia z rodziną w dniu 19 września 2006 r. za dopuszczalną, natomiast pozostałą część skargi za niedopuszczalną;
2. *Uznaje*, że doszło do naruszenia artykułu 5 § 3 Konwencji;
3. *Uznaje*, że doszło do naruszenia artykułu 8 Konwencji w odniesieniu do odmowy widzenia z rodziną w dniu 19 września 2006 r.;
4. *Uznaje*,
 - (a) że pozwane Państwo ma obowiązek wypłacić skarżącemu, w terminie trzech miesięcy od dnia, kiedy wyrok stanie się prawomocny zgodnie z artykułem 44 § 2 Konwencji, kwotę 2500 EUR (dwa tysiące pięćset euro) z tytułu poniesionej szkody niematerialnej, wraz z ewentualnymi podatkami, w przeliczeniu na walutę pozwanego Państwa po kursie wymiany obowiązującym w dniu rozliczenia;
 - (b) że od wygaśnięcia powyższego trzymiesięcznego terminu do momentu zapłaty płatne od tej sumy będą zwykłe odsetki obliczone według stopy procentowej Europejskiego Banku Centralnego na koniec dnia plus trzy punkty procentowe;
5. *Oddala* pozostałą część roszczenia skarżącego dotyczącą słusznego zadośćuczynienia.

Sporządzono w języku angielskim i obwieszczono na piśmie w dniu 1 lutego 2011, zgodnie z artykułem 77 § 2 i § 3 Regulaminu Trybunału.

Fatoş Aracı
Zastępca Kanclerza

Nicolas Bratza
Przewodniczący